

PROZA

Aleš Čar *Strici so Viktorju povedali*

(Poglavji iz romana *Pasji tango*,
ki bo jeseni izšel v zbirki Beletrina)

V nedeljo so prišli takoj po deseti, urejeni, pokončni, prijazni in veseli, kajpada, je uspelo pomisliti Viktorju, pravkar so obhajali, čisti kot solze, vstali iz svojega lastnega pepela, Viktor pa še vedno bolj ali manj pogorišče. Trojica je zaslutila Viktorjevo razpoloženje, ko je avtoritativno in hladno, kot da našega junaka prav vse nervira, sporočil, da gredo z dvema avtoma (da se bo lahko pobral s piknika, ko se mu bo zahotelo) in da gre z njimi tudi pes, bernardinka Alisa. Kaj naj bi s psom oziroma v kakšno pomoč bo Viktorju v boju z Anitino famijlo na pikniku, ni bilo jasno niti Viktorju, od one trojice pa tako nobeden ni črhnil niti besedice. Le na Tininem obrazu se je pojavil majhen nasmešek, ki je govoril, naj Viktor stori kar koli, vsekakor pa je že vnaprej izgubil.

Na Anitinem obrazu pa zmeda, še posebno, ko je lezla v avto. Viktor je razmišljal o razlogih za to: mogoče tla avta, kjer so vsevprek ležali listki cestninskih postaj med peskom, ali pa prah po armaturni plošči, mogoče prepoln pepelnik, iz katerega so lezli filtri kot črvi iz prenatlačenega gnezda (vse to se ponoči in skozi popite količine alkohola seveda ni videlo), mogoče je bila za zmedo na obrazu kriva Viktorjeva običajna jutranja nerazpoloženost, mogoče samo nemo-goča vročina, ker je avto stal na soncu. Kar koli je že bilo, je stvar herojsko prenesla: zlizane kavbojke z belo majico La coste, majhno modro pentljico v laseh, črno usnjeno torbico z blede lakiranimi nohti in mogočno brado pod temnordeče našminkanimi ustnicami je prestavila v avto brez besede.

Z zadnjega sedeža je gledala naprej bernardinka, Alisin velikanski gobec med Viktorjevo in Anitino glavo kot živi zid, poteza, s katero je bil po vsakem prevoženem kilometru bolj zadovoljen.

Vsaj na videz je vožnja potekala idilično, vozil je za sunnyjem, ki je striktno spoštoval hitrostne omejitve. To se je nadaljevalo tudi na magistralki, kjer se je Blaž celo sprijaznjeno usidral za kombijem, ki se je komajda vlekel po cesti v razponu med petdesetimi in sedemdesetimi kilometri na uro. Seveda, tam spredaj je bilo videti kup mahanja v avtu, zadaj pa je vse odvisno od oči, skozi katere pogledamo. Vsekakor je bilo zadaj več tišine, več meditiranja ob čudoviti naravi, valoviti pokrajini, ki ji je manjkala, po Anitinih očeh (črni kodrčki na obrazku kar niso hoteli popustiti kljub vsem preprihom in soncem, dišeči robčki so redno romali iz torbice na Anitino čelo in enkrat je po avtu pljunil celo osvežilec zraka, ki se je nekako znašel v Anitini roki), samo mavrica v visokem pravilnem polkrogu, skozi pasje oči na zadnjem sedežu ni videti podobnih zaljubljenosti v naravo, edina vizija je bazen, poln ledene vode, in, kajpak, skledica mesa. Po verziji Viktorjevih oči pa je videti rahlo naraščajočo nervozo, pogled tava od zadka Blaževega avtomobila na merilec hitrosti, ki je fiksiran na perverznih šestdeset, po Viktorjevem prepričanju čisto pretiravanje, nedeljski izleti gor ali dol, stvar nima smisla. Na prvi ravnici je prestavil nižje, zabil stopalko za plin v dno in se odločno sprehodil mimo nissana in kombija. Prav odleglo mu je, ob tem pa je na svoje presenečenje požel Anitin spodbujajoči lajež. Anita je navdušena privrženka hitrosti, Viktor si je dal duška in nadaljeval precej hitreje, končno pa tudi dobil, kar bi Viktor hotel slišati že kar pri prvem speljevanju v ulici, da ima izreden, brez pretiravanja, izreden občutek za avto. V premeru širši za kak meter in precej boljše volje je vozil naprej, po nekaj ovinkih se je v zadnjem ogledalu narisal Blažev sunny in tako se je nedeljski izlet nadaljeval še bolj živo. S tem, da se je tišina na določeni točki Viktorjevega pospeševanja in norenja preselila v sunnyja, spredaj pa se je nenadoma mahalo in govorilo, Viktor in Anita sta strastno obdelovala prvenstvo formule ena.

Po dobre pol ure vožnje, za katero bi v Blaževem ritmu potrebovali verjetno debelo uro, po petih križiščih, kjer se je vztrajno

zavijalo na vse ožje in vse bolj razrite ceste, po dobrih dvesto metrih prebijanja po hudo vprašljivem kolovozu naravnost skozi gozd se je odprl kak kilometer dolg travnik po položnem bregu. Spodaj prva hišica, mlajšega datuma, zapeljali so se mimo po bregu navzgor proti drugi hiši starejšega datuma, renovirani. Viktor je parkiral kot trinajsti v vrsti.

Hiša iz začetka stoletja, na desni pod hišo zid iz kamnov, metrska trava v radiju kakih petdeset metrov okoli hiše je pokošena, levo njiva krompirja, desno kopica otrok, žog, frizbijev in psov, Alisa je že tam, pred hišo množica že maha in pozdravlja, Anita in Tina pa nazaj. Viktorjev zanos je hitro plahnel ob soočenju s situacijo, tam je vsaj petdeset ljudi. Hudo skeptičen se je spravljal iz avta, v nasprotju z Blažem, ki je najprej pregledal sunnija z vseh strani, vrgel Viktorju očitajoč pogled, nato pa zajel sapo, napel prsi, pograbil Tinin komolec in zakorakal v boj. Viktorju pa je uspelo na dvajsetih metrih zaostati za pet metrov, toliko, si je govoril Viktor in zbiral energijo, da prvi val pozdravov, imen, čestitk, želja in vremena pokasirajo drugi trije.

Ni pa Viktorju ušlo, da je tudi Anita v agoniji, čeprav se morda tega v tistem trenutku niti ni zavedala. S poljubčki, trepljanji in naslavljanji z 'naša punčka' je Anita, pa če je to hotela ali ne, stopila na sosednji tir, na vlak, ki jo je z grozljivo hitrostjo vozil nazaj v mladost. Viktor je letel skozi množico obrazov in imen, pokramljal z visokim, suhim gospodom Lojzetom Kovačem, starim partizanom, pokramljal z dedkom Mirkom, s prijaznim in vitalnim starčkom, ki je Anito dobesedno posedel v naročje, in Anitina modra pentlja se je z vsakim trenutkom povečevala, modra pentlja v laseh, ki je Viktor v avtu sploh ni opazil. Lepo zaliti Anitini boki so postajali ožji, bolj dekliško nedolžni, na obrazu se je tistih nekaj verzij Anite, ki jih je Viktor doživel s cvičkom na večerji in med norenjem po luknjastih cestah, zlepilo v eno samo, pridno in veselo deklico, ki se vrača domov na varno, na varno, na varno!

Najbolj preganjana žival pa je prav Viktor. Prestavljal se je po množici, spoznal Anitino mamo z močno trajno, v pumparicah in z

našmikanimi ustnicami, in očeta, pokončnega pleška z očali, brki in majhnim trebuščkom, človeka, ki mu je stranka krščanskih demokratov zaupala skrb za kliping. Nato je med drugim spoznal upokojenega pravnika, Vladimirja Borka, debelušnega šestdesetletnika, ki so mu ravni, sivkasto rjavi in trdi lasje drveli mimo uhljev proti zalitim licem, ki je pil samo fanto z veliko ledu in mu je uspelo Viktorja hitro osupiti in mu vliti prvo upanje, da bo stvar zanimiva. V tretjem stavku, ki je bil začetek prvega vica, je uporabil besedi 'brezjajčni Kitajci', vendar kaj, ko pa je takoj potem pristopil nihče drug kot Viktorjev profesor s fakultete, profesor doktor Hieronim Rupnik, akademik, predavatelj na filozofski in po novem tudi na teološki fakulteti, pisec številnih monografij, učbenikov, preglednih zgodovin, poliglot in polihistor, med najbolj spoštovanimi akademiki v državi. Viktor je zmrznil, otrpnil – kaj počne profesor na tem pikniku? Kakor koli, vica je bilo konec še pred koncem in stekel je miren pogovor o dolenjski pokrajini, o njenih značilnostih in pomembnostih, ki se ga je Viktor udeležil le z zbranim poslušanjem in kratkima pritrditvama. In takoj popustil zahtevi Anitine mame, da je čas, da bi kaj pojedel, se opravičil in se oprijel čevapčičev, svežega belega kruha, čebule, ajvarja in pil pivo.

Po prvih prostih vdihih je Viktor postal pozoren na malenkost, da so skorajda vsi (z njim vred) natlačeni v sredi, večina na nogah, z ramo ob rami, zatopljeni v kramljanja, vsi med klopmi kot v malem salonu na prostem; sredi prostranstev so se prostovoljno drenjali in gnetli pod streho (vojaška plahta na kolih), pred ognjiščem (kot kapelica velik žar, sezidan iz kamnov), blizu sedežnih garnitur (lesene klopi) in s kristalnimi čašami v roki (plastični lončki).

Še zadnji čevapčič prve runde je mogočno namočil v ajvar in pustil, da mu noge pokažejo pot skozi množico sredi prostranstev. Pregledal je zgoščenine in razredčenine, Anita, Tina in Blaž zaposleni s kramljanjem, še največ miru je bilo videti na klopi tam ob starem znancu v kratkih hlačah, nogavicah, čevljih, v zapeti srajci s kratkimi rokavi in trdimi, ščetinastimi lasmi. Vladimir Borko, brat Anitinega očeta, klipingman, kakor ga je že klical Viktor, je tiho čepel na koncu

klopi. Viktorju se ni dalo spoznavati novih obrazov, saj je bila velika verjetnost, da pride v pogovoru takoj za vremenom na vrsto Viktor, to pa je kočljiva tema, polna nepredvidljivih pasti. Zdelo se mu je, da bo še najmanj tveganja ob stricu, ki je hotel povedati masten vic, ob monologu akademika pa pridno molčal.

Skočil je po drugo porcijo čevapčičev, sedel, stric se res ni razburjal, pil je svojo fanto, grizljal kocke ledu, se potil kot nor in s palico obdeloval rob včerajšnje sobotne priloge, ki je ležala pred njegovimi nogami v travi. Viktor se je že počasi basal in jedel počasneje, ob tem je meditiral, da že nekaj časa ni padel na tako množično družinsko prireditev, da že dolgo ni imel samo bežno nakazanih toliko novih obrazov, toliko zgodb, serviranih samo z obliko in starostjo obraza, z nekaj besedami, s kratkim insertom mimike in anatomskih posebnosti, skupinski portret, namalan z eno potezo. Pa niti še ni dobro stopil na pot razpredanja, ko se je ogla-sil Vladimir z direktno tezo o levici in kontinuiteti in da se v tej državi od padca sistema enaindevetdesetega leta pravzaprav ni spremenilo prav nič, in to spet na fascinanten način, recimo, komunisti so za Vladimirja brezjajčniki, nič boljši od (jebeni) Kitajcev ali (smrdljivih) zamorcev. Viktor se je zabaval, starega norčka občudoval, čeprav je duša našega junaka svetovnonazorsko odprta za odprto družbo in za odprtost nasploh, in zato po tihem seveda ogorčena.

Iz splošnih kletvic je Vladimirjeva pripoved kmalu prešla na spomine o bojih za ta ali oni kozolec, in Viktorju se je posvetilo, da ima čast govoriti s prvim pravim domobrancem v svojem življenju. Še enkrat si je od strani ogledal 'domobranca'. Ščetinasti lasje, kaj pa drugega, zariplost, debele plahute ustnic, spominja na prijazno, šobasto ribo, je sklenil Viktor. Čevapčičev ni več požiral, ampak se je z njimi bolj ko ne igral, bil je nabasan. Samo toliko, da je imel delo z usti: male kosce mesa je mlel spredaj, pa na strani in zadaj, dodajal kapljice senfa, ajvarja, majoneze, žličko francoske solate, griz mlade čebulice, črni ali beli kruh, da je bilo delo z usti in je lahko samo kimal, tablo okusov je brisal s pivom. Stric Vladimir

je pel in pel, Viktor pa je lovil vse bolj naravnost vanj ali pa mogoče v strica Vladimirja zroč pogled. Lojze Kovač, zgodovinar, z njim se je seznanil v kratkem klepetu o Alisi. Sedel je na drugem robu klopi, na drugem kraku črke U, gledali so si lahko iz oči v oči, in to zdaj že brez posebnega pretvarjanja.

Le oglejte si tička, je zamrmralo ob Viktorjevem ušesu. *Vidite, Viktor, to je tipičen primer viagra človeka*. Viktor je ponesel začuden pogled s podolgovate Lojzetove glave, ta je čepel na drugi strani klopi, na okroglo in zariplo žogo strica Vladimirja ob svojem ušesu, s še bolj nasršenimi lasmi. Spodbujen z Viktorjevim vprašujočim pogledom, je stric Vladimir nadaljeval še bolj živo: *Prvič je bil pri urologu že osemindesetega, takoj po tistem, ko je zasedel mesto sekretarja mestnega cekaja ... kakor hitro je prišel gor, njegov kurac dol!* Zarezal se je svoji šali, Viktor je nekaj iztisnil iz sebe. *Z Marijo Marolt, takrat zsmjevsko aktivistko, zdaj pa vsako nedeljo v stolnici, se je poročil trinpetdesetega, petinpetdesetega pa ločil – kaj pa naj z njim, če ne more niti fukat!?* Čevapčiči so dobivali okus po gnilobi. *Zakaj se potem ni več oženil, je menda jasno. Vedno je veljal za zgled pravega, zglednega, moralno in fiziološko neoporečnega komunista.*

Stric Vladimir je v potrditev svojih besed konico palice ostro zabil v časopis, ki je ležal pred njegovimi nogami v travi.

Trinštiridesetega sem ga imel na nišanu ... je nadaljeval že precej manj pazljivo in še močnejše zarival palico v papir, *tak, kot ga zdaj vidite pred sabo, samo pouleči bi moral ...* in zavrtel palico.

Stric Lojze je srepel naravnost v Vladimirja in Viktorja in Viktor je hotel delovati spravno in pomirjujoče.

Ko boste pomrli, se bo hitro vse uredilo.

Stric je ostro pogledal Viktorja. *Prav za to gre!* Dvignjena palica se ostro zapiči v časopis. *Za zgodovinski spomin! Vidite, Viktor, če bi nam uspelo tako ali drugače podrobiti tebe par sto ušivih gverilcev, bi bilo ...*

Par sto ušivih gverilcev ...? Tišina v Viktorjevi glavi. Viktor je natančno to formulacijo pred kratkim nekje slišal. Ali bral. Tišina.

V Viktorjevi glavi se zasveti priimek 'Borko'. Viktor razmišlja: Vladimir Borko. Se Viktorju blede?

Dovolite?

Viktor je pokazal na časopis, ki ga je stric mrcvaril.

Z nasmeškom je dvignil palico.

Prišel je do zadnje strani, pisma bralcev. Vladimirja Borka je takoj našel, pod istim tematsko-problemskim sklopom pisem z naslovom *Kam in kaj s Kardeljevim spomenikom* pa je bil tudi Lojze Kovač. Pogledal je na levo stran črke U in videl, da stric Lojze tam prek vstaja, in ni bilo dvoma, da se bo odpravil točno proti Viktorju.

Samo mirno, se je zarežal Vladimir, ko je ulovil Viktorjevo zmedo.

Viktor je zaprl časopis, prepozno – če je bil to sploh razlog, stric Lojze je bil že napol poti in zdaj že popolnoma jasno namenjen naravnost proti Viktorju. Ki se je zavedel, da je naredil veliko napako pri oceni položaja za sedenje; podal se je med pisce pisem bralcev, zavedel se je, da ga lahko vsak hip preplavijo groteskne vode.

Stric Lojze je pristopil z nasmeškom, Viktor zadnji čevapčič v usta, stric Vladimir se je tudi potrudil in si nadel prijazen nasmešek, zelo podoben Lojzetovemu. Vladimir se je dvignil in z vzravnano hrbtenico prišel Lojzetu skoraj do ramen.

Dobri, kaj? je stric Lojze pogledal prek temena Vladimirjeve glave v Viktorjeve čevapčiče, *veste, to je moja veza. Mesar, je stopil mimo Vladimirja do Viktorja, je star znanec in vedno ima pod pultom najboljše 'za svoje'. Če bosta z Anito rabila, Viktorju je odrezalo zrak, kako pravo klobasico, ali da si s tovariši obliznete prste na kakem prijetnem pikniku, ali pa mogoče pršutek, kaka prava jetrca, možgančki, da se sami stopijo v ustih, ramsteki, sicer pa tudi pol teleta ni problem ...*

Če uprašate mene, Viktor, potem je preverjeno najboljši mesar Žnidaršič iz Velenja. Stric Vladimir je stopil korak bliže Viktorja, ob strica Lojzeta.

Ki prodaja španska kljuseta kot holandsko govedino ... je mirno z nasmeškom komentiral stric Lojze iz svojih višav.

Vladimir je odgovoril z nasmeškom od spodaj: *Meni je omenil, da je prodajal kastriranega lipicanca kot holandsko govedino ...*

Spolni organ strica Lojzeta, o katerem je stric Vladimir prej razlagal Viktorju, je po zadnji Vladimirjevi provokaciji s kastriranim lipincem obvisel med obrazoma v zraku: strica seveda še naprej z nasmeški zagledana drug v drugega iz kakih desetih centimetrov. Lojze dol in Vladimir gor. Viktor je bil prepričan, da bo zdaj zdaj eden pozval drugega na dvoboj v bližnji gozd in da bo priča kaki gombrowiczovski stripovski groteski. Vendar je napeto smehljanje iz nekaj centimetrov pretrgal prihod tretjega strica, ki ga je v boj iz ozadja poslala zaskrbljena Anita mama. Profesor doktor Hieronim Rupnik. Takoj je bilo jasno, da nosi povsem drugačno težo odgovornosti in spoštovanje od obeh nabritih petelinčkov, saj sta s pristopom profesorja Rupnika grozeče smehljajoča se pogleda drug z drugega prenesla vsak na svoj del gozda.

Čevapčičev v Viktorjevem naročju ni bilo več. In Viktor je pomislil, da bo moral po tretjo rundo, pa čeprav mu gre že na bruhanje.

Stric Hieronim je pristopil s prstom na ustnicah, zamišljena glava z velikansko dioptrijo je skoraj nevidno pokimala Vladimirju, Viktorju pa nasmešek in nagovor: *Pravzaprav je še najbolje, če človek vzkligne s Prešernom, da je »vse nič«, kakor je zapisal v svoji »veri«, in sklene, da so nespোরazumi nemogoči, ker se ni sporeči okoli česa, kajnda Viktor, skozi debelo dioptrijo so zasijale z nedolžnim leskom povečane oči: Saj ste Viktor?*

Viktor je pokimal, dodal še sam nasmešek v cvetober. Gospod profesor je sklenil bele ročice in zamišljeno nadaljeval:

Seveda, to je Prešeren izrekel v svojem najmračnejšem trenutku.

Profesor je počakal, če bo kdo kako dodal, pa seveda to ni nobenemu padlo niti na kraj pameti ali pa se je vsaj tako zdelo. Se je pa na ličkih obeh stricev zarisala rdečica. Zaradi sramu, okaranosti ali besa je v svoji zakrknjenosti ugibal Viktor. Profesor je nadaljeval v svojem pojočem, brezskrbno kramljajočem tonu, ki se ga je Viktor seveda spominjal iz predavalnice:

V nekoliko svetlejših je trdil, da posameznik izgine, ostane pa vendarle človeštvo, v najsvetlejšem trenutku pa je spesnil Bogomilino veroizpoved, zdaj je spet gledal le Viktorja in mahal z belima ročicama, ki je najbolj strnjena, pesniško najmočnejša upesnitev krščanstva v ... bi bila trditev, da kar v svetovni literaturi, pretirana? Profesor se je sprehodil po obrazih in pristal prav na Viktorju: *Viktor, kaj menite vi kot literat?*

In preden je Viktorju uspelo kar koli reči, je gospod profesor povlekel strica Borka na stran in se zapletel z njim v klepet. Viktorja kot da ni. Lojze se je zaripel povlekel nazaj na levo stran črke U, Viktor pa se je pobral na drug konec klopi, bliže Blaža, če bi bila sila, da bi bil pri roki. Pri roki pa je bil tudi časopis, in ko je videl eno izmed tet vse pogosteje pogledovati v osamljenega Viktorja na klopi, je brž razprl plahto in se lotil Vladimirjevega pisma, čeprav ga je že bral. V pismu bralcev je Vladimir Borko, ki je najemnik parcele, na kateri stoji spomenik, odločno napovedal nič manj in nič več kot pretopitev Kardelja v Slomška takoj po papeževi skorajšnji beatifikaciji. Če pa Cerkev ne bo sprejela ponujenega daru (skoraj tone čistega bronu), če bo zamudila to enkratno možnost za gesto sprave s simbolnim dejanjem pretopitve Kardelja v Slomška, bo Vladimir Borko kot lastnik parcele in razpolagajoč z lastnino na njej, Kardelja, bojda, predelal kar na kraju samem, v parku pred vladno palačo. V veliko broneno jajce.

Takoj nato se je začejalo pismo Lojzeta Kovača, ki je v imenu borčevske organizacije razgaljal barbarskost in vulgarnost ideje ter se spraševal, kako je mogoče, da v pravni državi lahko nekdo postane lastnik javne površine, ki služi v splošno dobro, konkretno, parcele v parku pred vladno palačo, na kateri stoji spomenik, in zahteval, da mesto kot edini mogoči in dopustni lastnik in upravitelj javnih površin s kulturnimi spomeniki vred ravna s kipom, kot se to spodobi za civilizirano državo, če to smo, in po Lojzetovem prepričanju nekaj upanja za to vendarle še ostaja, saj je slišati še nekaj glasov, ki vedo, da je Kardeljeva zgodovinska teža realna, recimo Kardeljevo izpostavljanje nacionalnega vprašanja, kar se bo

po Lojzetovem prepričanju in po prepričanju borčevske organizacije prej ali slej izkazalo kot ena najpomembnejših artikulacij tega vprašanja na poti do končne tra la la, za konec pisma še ogorčenost zaradi vztrajnih in nizkih poskusov diskreditacije NOB in še malo ša la la.

Družba je zdaj mirno govorila naprej, gospod profesor je razdvojil strica Borka in strica Lojzeta, sam pa se usmeril v tretjo smer.

Teta ni več pogledovala v Viktorja, zdaj se je ukvarjala z enim izmed kopice otrok, in Viktor je listal naprej. Članek na straneh sedem in osem, ki ga je prav tako podpisal Lojze Kovač, zgodovinar, je zasedal skoraj celo stran, in to je bil izgovor, da se je Viktor pobral z nevarnega kraja na klopi in se zleknil v senco za hišo, na vojaško plahto ob Aliso, ki je od vročine molila jezik iz ust, kdaj pa kdaj obrnila glavo k skledi z vodo in nekajkrat poškrofila z jezikom. Sezul je no name superge in se zagledal v sliko: kartel odraslih zaseda na klopi pod plahto, ob desnem boku hiše pod balonom žog in frizbijev so stacionirani otroci in večina psov, Viktor pa je umaknjen rahlo na desno na vojaško plahto, sicer namenjeno prav občutljivim mestnim psom. Viktor je pristal na mestu za pse, in ironija gor ali dol, res se je tu počutil še najvarneje.

Viktor je torej bral (družba spet večinoma poseda, koncentrični krogi po njihovem padcu v situacijo so se polegali, absorbirani so in del tega je tudi mir, ki se je vračal v zgodnjepopoldansko vročino): *V osemdesetih letih, po Kardeljevi smrti, je njegov model ureditve dužbe, temelječ na delegatskem sistemu in dogovorni ekonomiji, propadel, koncu pa se je bližala tudi Jugoslavija, ki ji je leta 1974 poskušal zagotoviti obstoj s (kon)federativno ustavo. Tedaj je bilo Kardeljevo teoretično delo, pa tudi njegovo revolucionarno delovanje (v kontekstu naraščajočega protikomunizma), sprva izpostavljeno hudi kritiki, potem pa bolj ali manj pozabi.* Presenečenje, Lojze Kovač premore toliko taktičnosti, da ne napada naravnost. Obetavno – in Viktor je bral naprej. *Danes si del javnosti in politikov, ki Kardelju ni naklonjen, prizadeva, da bi odstranili*

njegov osrednji spomenik v Ljubljani. No. Čeprav ga med pomembnejšimi osebami slovenske zgodovine slovenska javnost v zadnji anketi uvršča na sedmo mesto, za Primožem Trubarjem, Francetom Prešernom, za Antonom Martinom Slomškom (kos bronca bi torej z novim obrazom napredoval po lestvici javnomnenjske priljubljenosti, si je dajal duška Viktor), Ivanom Cankarjem (od prvih štirih kar trije iz literarnih vod, neverjetno), Rudolfom Maistrom in Antonom Korošcem. Zelo pozitivno ga ocenjuje 7,6 odstotka anketirancev (stric Lojze, recimo), pozitivno kar 40,2 odstotka (v ta najdebelejši premer Gaussove krivulje se podpisuje tudi Viktor), negativno 23,9 odstotka (o njem se je zelo skopo izrekla recimo Anita ob Viktorjevi šali o Kardeljevih spominih v ovitku Moskva – Petuški, mogoče bi se pod to podpisal stric Hieronim in ne pod zadnjo), zelo negativno pa 5,3 odstotka (tudi stric Borko, brez dvoma).

Alisa se je dvignila in se zapodila po pobočju, zaslišal se je motor, ženska v modrem kostimu sredi gozdov, dva otroka in moški z rutico okoli vratu, nič ni vedel o njih, zanimivo, za vozniki sedež je sedla ženska, moški je le trobil, ko so se spustili po pobočju s pasjim kartelom ob boku.

Desno sta se stric Hieronim in stric Lojze skupaj mahala, zdaj sta bila očitno sredi povsem konstruktivne debate. Pozneje bo Viktor izvedel, da sta oba strastna zbiratelja znamk.

Tito ga je imel (enako kot Kidriča) za intelektualca, to pa pred vojno med komunisti ni bila ravno prednost. »Opazil sem, da sta tovariša, čeprav izobraženca, zelo sposobna, delavna in predana stvari ... Pri obeh pa je pomenljivo – to je sploh značilno za vse izobražence – da ju vsak, tudi najmanjši uspeh preveč navduši, da ga precenujeta ...«

Ob teh besedah maršala Tita je Viktor postal, se zamislil in moral pritrditi. Res, gospodi intelektualci, navdušenje! navdušenje! navdušenje! samo da nekaj je!

Bil je podvržen raznim oblikam mučenja in maltretiranja, recimo v Beogradu, kjer so ga med drugim z glavo navzdol obesili

z najvišjega nadstropja policije z grožnjo, da ga bodo spustili, če ne bo priznal. Kardelj ni priznal in preživel tudi dve leti zapora. (...) Uživaški Tito se je preveč razlikoval od asketskega Kardelja, njegovo »teoretiziranje« mu je pogosto šlo na živce, čeprav ga je potreboval, ne nazadnje pa je Kardelj poznal podrobnosti iz Titovega življenja vse od druge polovice tridesetih let naprej, ki so se močno razlikovale od podobe velikega voditelja, ki so jo skrbno vzdrževali najprej v partijskih krogih, od vojne naprej pa tudi v javnosti.

Naslednji avto, ponovljen postopek, če bo šlo tako naprej, se bo piknik hitro končal. Med mahanjem družbe je bil Viktor preverjen tako z Lojzetove kot z Borkove in Hieronimove strani. Le Anitina mama si je dovolila pristopiti in Viktorja poprašati za želje, in ker teh ni bilo, še vljudnostno nadaljevati, kaj Viktor neki tako zamišljeno bere. Izvedel je, da se Anitina mama povsem strinja z mnenjem gospoda profesorja, da bi bilo treba Kardelja vsakakor umakniti izpred vladne palače, da pa se ji zdi pretopitev nekako groba, in da bi bil mogoče kak majhen muzejček primernejša rešitev. Viktor je vseeno dobil pivo, rahlo je začelo pihljati, nebo čisto, zrak vroč, pivo res mrzlo, sklep članka pa je bil najboljši:

Ob vrnitvi iz Pariza leta 1937 je spoznal svojo bodočo ženo Pepco Maček. Srečanje je bilo komično. Pepca je dobila nalogo, da v deževni noči na javki za tovarno Saturnus počaka Kardelja in ga pelje proti Zadobrovi. Kardelj ji je med potjo padel v neko jamo, iz katere se je ob smehu svoje voditeljice komaj izkopal. (Nadaljevanje prihodnjič.)

Viktor je položil glavo na cerado, zaprl oči in si živo naslikal prizor: pomislil je, da stvar v resničnosti funkcionira, v fikciji pa bi ob Kardelju v mokri blatni jami, kako lovi nahrbtnik, očala, preklinja, kako leze ves nikakršen iz teme proti krohotajoči se Pepci, takoj, ampak takoj zasmrdelo po že videnem ali pa po pretiravanju, potem pa naj človek piše, če lahko, je končal Viktor, nagnil glavo na časopis in globoko izdahnil. Bolje povedano – glava mu je klonila na časopis, ker je začutil mlačne vode popoldanskega dremeža, ki jih

Viktor tako zelo spoštuje, res, Viktor se je med počasnim razpuščanjem začel dvigovati in sanjal, da leta nad ljubljanskimi strehami z velikanskim bronnenim Kardeljem ob boku.

*

Viktor je na meji dremanja, ni bil prepričan, ali je zaspal, no, kot vemo, je zaspal, in to za slabi dve uri; še vedno je ležal v travi nekaj metrov od klopi, na plahti, ob dvojčkih, ki sta igrala karte, ob deklici, ki je pri Viktorjevih nogah mirno cuzala prst, in ob Aniti, ki je po dolgem obhodu družine pristala ob Viktorju in tam obseдела.

Zmeden se je dvignil; Tine in Blaža ni bilo videti nikjer, tudi precej manj avtov je bilo in sploh se je družba zredčila; zato pa se je kar trojica žensk odločila, da je najhuje mimo in da je čas za sončenje, to niso bile priprave na morje, temveč razkazovanje rezultatov z morja, dve z zavihanimi hlačnicami, zavihanimi kratkimi rokavi in dvignjenimi robovi majic, da so se videli popki na poleženih hribčkih sala; mlajši sta imeli s sabo kopalke (enodelne) in sta se lepo zložili vsaka na svoj ležalnik; tu je bilo vidno vse razen popka. Smreke so metale dolge sence na čistino, zrak je postal prijaznejši in znosnejši, Borko je vrgel kamenček v Lojzetovo ramo, tam se je odbil in pristal tik pred borčevskim čevljem, in ni minila minuta, ko je kamenček poletel v nasprotno smer in se zagozdil Borku v ščetinaste lase, se potresel in se od vampa odbil v kozarec s fanto in ledom pred Vladimirjevimi nogami. Viktor je mislil, da sanja, pa ni, ne, resničnost je spet tu, in nihče tega ni opazil. In nič.

Tudi Anita tega ni videla ali ni hotela videti, zato pa je bila videti tako žalostna, da je bila že skoraj lepa; gledala je v odejo na plahti in iz rdeče-rumenega vzorca vlekla nitke. Nič novega. In če Viktor dobro premisli, tudi nič strašnega; prav prijeten piknik, stric Borko in stric Lojze sta neverjetno zanimiva gospoda, da ne govori o instituciji z imenom profesor Hieronim Rupnik, prav gotovo pa tudi drugi niso od muh. Ko je sklenil, da mu ni hudega in da je čas, da

se posveti Aniti, konec koncev je tu še presenečenje, od katerega se Viktor ni nadejal kaj čudežnega, če si sploh kaj je, se je oglasila Anita, in to z zamišljenim vzdihom:

Končno.

Pogledal jo je, gledala je proti južnemu obronku gozda, od koder sta prihajala nekako lahka, nedefinirano, vendar pa definitivno lahka Tina in Blaž. Držala sta se za roke, pri vsakem koraku, kot bi ju rahlo privzdigovalo, kot bi drug drugega vlekla v tla.

Pošteno, jo je dopolnil Viktor.

V Anitinih očeh je zagorel majhen plamenček, velika modra pentlja je še vedno visela v laseh in bila je videti hudo težka, in tam pred Viktorjem je trenutno vzbrstelo nekaj novega, drugačnega; nič velikega ne prodajamo, vendar nekakšna pripravljenost tam vsekakor je. Naslednji trenutek je korakala po bregu navzdol Tini in Blažu naproti, Viktor pa je negotov obsedel, ali je spregledal kako samoumevnost in kaj mu je storiti.

Čakal je.

Pogovor sredi travnika ni bil dolg; odpravili so se v tretjo smer, izginili za hišo, nato pa se pojavili ob vzhodnem robu gozda in vanj tudi poniknili. Viktor je imel občutek, da nekaj zamuja, vendar signalizirali niso nič in dvignjena roka bi bila dovolj. Nič. Čakal je naprej in dočakal, na svoje popolno presenečenje, strica Hieronima na zahodnem obronku gozda, kako se je motal iz objema leskovega grmovja, nato pa se uredil, dvakrat udaril po levi in dvakrat po desni hlačnici in vzravnano, s povrnjenim dostojanstvom zakorakal v popoldansko apatijo družbe.

Pristopil je brezhibno odločno in se humorno potožil Vladimirju, da ga očitno ne bo nikoli izučilo. In zdaj je sprejel kozarec hladnega piva. Viktor se je spet posvetil trojici v gozdu, še vedno je čepel tu z občutkom, da nekaj zamuja. Blaž in Tina sta se vendarle pojavila iz poraščenega polotoka, ki se je zajedal v čistino proti hiši. Blaž v hišo, Tina pa naravnost k Viktorju in mu že po prvem vprašujočem pogledu šepnila, skoraj ni premikala ustnic in je gledala naravnost predse:

Zelo preprosto je, Viktor, vseeno pa dobro poslušaj, zadnjič se mi je eden zgubil. Pil je. Ob spodnji biši se steza obrne desno in se spusti navzdol kakih petsto metrov, prečkaš cesto, prečkaš štiri vrtače, in to ne da bi spremenil smer, se na dnu pete obrneš za devetdeset stopinj desno, zdaj v tej smeri prebodiš štiri in prideš do male skalnate stene. Za njo na vrhu je koča. Pil je. Vse vrtače so iste in tam doli jih je kolikor bočeš.

Pet naravnost, štiri desno, skala, je pridno ponovil Viktor.

Ni si dal dvakrat reči. Zakorakal je prek travnika, ne da bi poskušal skrivati, kar je bilo pri Blažu in Tini tako očitno, saj je tako najverjetneje, da vse skupaj pridno spregledujejo, konec koncev pa si je presenečenje, ki je bilo rahlo skrivnostno, pošteno prislužil.

Steza je ubogljivo zavila desno in se spuščala, prav tako zlahka je našel cesto, jo prečkal in se zbrano sprehodil skozi pet vrtač, različno na gosto posejanih z lapuhi, grmičevjem, bodečimi in s kot strune napetimi vejicami, ki so klofutale iz vseh smeri.

Piknik se vse bolj obrača v prijetno prireditev za našega junaka, takoj je našel skalo, našel je tudi kočo in našel je Anito na lesenem pogradu brez žimnice. Tam sta bili le deka in prek rjuha, Viktor je prepoznal vzorec s Tinine postelje. Madež ob Anitinem boku, ki sta ga za sabo pustila Tina in Blaž. Vonj po trohnobi, miza, na eni strani podprta z okensko poličko, vsa okna brez šip, stola ob steni, plastične skodelice in plastičen štedilniček, nizek regal, na njem medvedek brez oči, prazna, čista polivinilasta vreča ob postelji, prazni platenki kokakole, ena polna na mizi. Tu sta se torej Anita in Tina igrali, ko sta bili majhni, in tu se Anita in Tina igrata tudi zdaj, ko sta že malo večji. Ampak zdaj ni trenutek za premišljevanje, čeprav pred Viktorjeve oči stopi za trenutek obraz sosede, pa Tine, ki je hotela natančno to, kar se bo čez korak ali dva tudi zgodilo, ne, bolje, da Viktor ne filozofira preveč, ker res ni o čem – čas je za akcijo. Viktor je stopil mimo polne kokakole, ki bi bila lahko menda edini izgovor na poti do postelje s pripravljeno Anito, položil roke na črne kodre in vse je bilo tako, kakor se to po navadi dogaja, veliko truda za ... kakor vam drago.

Študenti v deblih

Na Anitino vztrajanje sta ločeno zapustila barako, da ne padeta skupaj v družbo in da ne bo tako očitno, kar je bilo tako ali tako jasno, kje, kaj in zakaj iz gozda. Viktor ni hotel komplicirati, res ni bilo potrebe. Morda še bolje, samotni in zasanjan sprehod med bukvami in smrekami, da se umiri po prijetni, čeprav ne čudežni telovadbi v baraki. In je zasanjan zakorakal mimo skale med vrtače, razmišljal o tej prijetni prireditvi z naslovom družinski piknik, med podrastjem je razmišljal o svoji pritlični sobici, o sosedi, o življenju, o veselju, pa od veselja na strice, razmišljal je in razmišljal in razmišljal in korakal, korakal, in hodil in ... in seveda nič.

Še enkrat je z grebena pregledal okolico, ena vrtača se je prelivala v drugo, vse enake, povsod drevje, povsod grmovje; kakor koli je Viktor obračal stvar, jasno je bilo, da je prečkal štiri vrtače naravnost, se obrnil na levo za devetdeset stopinj in prehodil še pet vrtač, pa nič, namesto obronka in konca gozda je bila tam šesta, za njo sedma, pa osma, že hudo negotova, pa spet sedma, šesta in peta, ki jo je obhodil okoli in okoli po grebenu, pa nič, povsod vrtače, povsod flora, čas je bil za cigareto in premislek. Drugo je opravil prej: izgubil se je.

In počasi, sramežljivo je legal med drevje mrak, barve so se počasi vlekli navznoter, grmičevje se je zlivalo v temno liso, Viktor je po zaslugi svoje filmske lektire takoj zaslišal čudo čudnih zvokov vse naokoli in prav vsi so lahko bili nevarni. Viktor je pomislil na taborniške izkušnje iz prvega, drugega in tretjega razreda osnovne šole, spomnil se je streljanja z lokom, postavljanja šotora na čas in prižiganja ognja z vžigalicami. S sabo ima vžigalnik in ... Viktor je segel v žep in pogledal v škatlico, osem cigaret.

Obsedel je pred debelejšo bukvo, ki je korenine podaljševala v obliko stola; še preden pa se povsem spusti noč, je seveda čas za nabiranje drv. Viktor mora razmišljati in delovati povsem praktično: da je vse skupaj smešno, si ni delal iluzij, namreč, od roba gozda do kočice po dveh stranicah kvadrata je porabil v eni smeri največ dvajset minut, nazaj grede pa se je izgubljal vse skupaj mogoče uro, to pomeni, da je vsekakor blizu obronka, vendar Viktorju niso znali pomagati mahovi. (Na kateri strani porastejo deblo? Vzhod? Sever? Zakaj ne jug ali severozahod?) Niti mu ne bodo koristile prižigajoče se zvezde na nebu, ker loči le luno od drugih pikic, in to je vse, še manj sonce, ki ga ni več, in še manj kak tretji postopek, za katerega Viktor ne ve niti, ali obstaja.

Debla, listi, grmovje, zvoki, vse skupaj se je sprijemalo okoli in okoli Viktorja v črno špansko steno, ki je iz trenutka v trenutek vse bolj ožala krog in Viktorjevimi čutom vse bolj zamejevala prostor delovanja, le sluh se je raztegoval v neskončnost. Pok tam za tistim lapuhom, pisk za tisto gmoto smreke tam spredaj, šumenje za Viktorjevimi hrbtom, da ga je med prižiganjem dračja nekajkrat prestavilo z leve na desno in nazaj. Nato si je povedal nekaj krepkih, naj se umiri in ne zganja neumnosti po nepotrebnem. Sklene, da gre še enkrat v lov, potem pa se bo prepustil ogenjčku in čakanju, morda na jutro, morda na reševalce.

Čepel je sredi teme, sramežljiv ogenjček je gorel kakih dvajset metrov za njim, z vžigalnikom je osvetljeval tla bližnje okolice in vlekel dračje in veje na kup, ko je povsem jasno zaslišal pok veje, in to ne pod svojo nogo, temveč nekaj metrov naprej v temi. Dobro, Viktor se skuša obvladati, še en pok pač. Viktorjeva roka z vžigalnikom otrpne, vendar ne zapre dotoka plina. Čaka. Nov zvok, tokrat drgnjenje ob deblo in listje, brez dvoma. Viktor je zdaj dokončno zmrznil, stisnil vžigalnik kot nož in otrpnil. V temi kot skulptura padlega junaka. Bo Viktor na koncu plezal na drevo pred medvedom? Previdno se je dvignil, da bi stopil nazaj proti ognju, ko se je iz iste smeri kot pok in drgnjenje zaslišalo odkašljevanje. Človeško, nedvomno. Zdaj je bil Viktor res zmeden.

Kdo je? več kot dovolj glasno.

Nič. Ni se premaknil, kam tudi, z vejami v naročju, v temi, še pravkar je svetil z vžigalnikom, in če se premakne, se bo oglasil zbor šumenja in pokov pod nogami.

Viktor? šepetanje.

Tišina.

Viktor – ste to vi? še tiše.

V Viktorjevo popolnoma prazno glavo so se prikradla leta vojske in skoraj bi vrgel iz sebe zahtevo po geslu ali pa bo streljal (čigavo geslo in s čim bo tresnil?). Pograbil je najdebelejši kol iz zbirke nagrabljenih vej: *Kdo je, jebemti!* je nekajkrat zamahnil po zraku, da je švistalo skozi zrak, ob tem pa tudi zadel smreko in v rokah mu je ostal le košček ročaja. Takoj druga veja in v pozor.

Na drugi strani teme odkašljevanje.

Tu Hie ... profesor Hieronim!

Hieronim? Kol v Viktorjevih rokah se je povetil.

Viktor ... prosim vas ... vžigalnik ...

Tišina.

Viktor, prižgite ta nesrečni vžigalnik, da se rešim vej, premikanje kakih deset metrov v temi pred Viktorjem, ki je spet držal vžigalnik, kot se to napravico običajno drži ... *grozljivo, ves sem popraskan ... lomastenje in mala, sramežljiva kletvica ... tam zadaj sem si med lapubom načel gleženj in ... lomastenje že povsem blizu in nato je v mali svetlobni krogec vžigalnika res stopil obraz strica Hieronima, okrogla in debela očala, nesorazmerno tanke bele ročice, ki so se gotovo počutile povsem izgubljene med vsem tem rastlinjem, zaklenjenim v temo, tako!*

In se nekajkrat udaril po levi in desni hlačnici. Kot bi stopil iz kabineta na hodnik fakultete, z vzravnanim hrbtom in brez pojasnjevanja je sedel na udoben fotelj na drevesni korenini, Viktor pa se je še kar osupel znašel na tleh. Zadnjo plat je pred zemljo rešil s supergami, na katere je sedel, gole pete naslonil na kupček listja, podplate potisnil proti ogenjčku in obrnil obraz proti stricu.

Ta pa nič. Očitno ni imel posebnega namena pojasnjevati, kaj

počne tam ob ogenjčku sredi dolenjskih gozdov, polnih divjih svinj in medvedov, ki so med vojnam v Bosni in na Hrvaškem na veliko emigrirali prav v te kraje. Zakaj nič ne reče? No, Viktor, kako pa se je Viktor znašel tu? Zakaj bi moral imeti profesor kake boljše obrazložitve? Zakaj se Viktor ne čuti dolžan pojasnjevati? Bo povedal, da se je izgubil potem, ko sta se v neki baraki prav prijetno pozabavala z nečakinjo?

Stric se je zamišljeno zagledal v krošnje in v nekem trenutku, ko je Viktor že počasi obupaval, da se bo sploh kaj zgodilo in je pogled spuščal proti ognju, je zaslišal profesorjev nedolžni glas:

Kako je že s tem, Viktor, pomagajte mi, saj je Kardelj šestdesetega postal redni član SAZU, kajne?

Viktor se je kar malo ustrašil, nato pa otrpnil; gospodu profesorju seveda ni mogel pomagati in močno je slutil, da gospod profesor tega niti ne pričakuje.

Ja, je zamišljeno obrnil sivo glavo nazaj med smreke in bukve, kjer je bilo, odkar je Viktor dobil gosta, bolj mirno, vidite, jaz sem postal redni član Akademije leta 1981, še starejši kolegi pa so mi pritrdili, da tudi ne pomnijo tako ostrih besed v tej ustanovi, kot se je to zgodilo prejšnji teden. Mlajši, predvsem iz naravoslovno-matematičnih strok, so dali pobudo, da se SAZU odločneje opredeli do aktualnih vprašanj, ki zadevajo kompleksnejše, kot pravijo, za narod dolgoročno usodnejše vsebine. Človek seveda takoj pomisli na spor med »starimi in mladimi«, z drugimi besedami, poskuša kritično pretresti svoja lastna stališča, no, izkaže pa se, da za tako velikimi besedami stoji povsem, če dovolite nezavezujoče mnenje, banalna, za narod popolnoma neusodna stvar: šlo je za Kardeljev kip.

Začudeno je gledal Viktorja, kot da bo takoj nadaljeval, nato pa se je lesk povlekel v debelo dioptrijo. Naš junak ni imel kaj dosti izbire: na platnu teme se je naslikala predavalnica, profesor je že zavzel svojo vlogo igrane senilnosti, iz katere vleče virtuozne predstave podatkovnih nizov, povezav, interpretacij in ironičnih anekdot, nemalokrat rešenih pred cinizmom le s starčevsko nedolž-

nostjo. Profesor se je s tankim belim prstom na bradi blago zamislil nekje med smrekami, ki so s svojimi temnimi sencami še bolj gostile temo in spominjale na ravne, negibne postave prestrašenih študentov, ki s široko razprtimi očmi razpirajo nedolžne duše pred profesorjem kot balonarje. Vsaka profesorjeva beseda, vsaka tako spretno povlečena iz prejšnje in z vsako tako jasno nakazujoč nadaljevanje, je rezala naravnost v nedolžnost pokvarjenih duš študentarije; ravni hrbti, nepremično strmeče krošnje, svetlikajoči listi kot svetlikajoče očke, nihajoče veje kot divje pišoče roke, profesor, ki se je nekajkrat sprehodil, zdaj pa sedel na konico stola pred kateder, male bele roke položil na rob mize in rahlo začuden pogled iz avditorija ponese na Viktorja:

Kako pa kaj vaš študij, Viktor, ste že končali? Anita pravi, da ste trdno odločeni.

Viktor je zmrznil; zgodila se je še hujša opcija – iz predavalnice je bil prestavljen v intimnost profesorjevega kabineta. Izdaval je napol artikuliran zvok v pritrjevanje in se še bolj zgrbil.

Zdaj bi morali že pisati doktorsko dizertacijo. Ne vem, Viktor, je postajal profesor sredi narave intimen, končanje študija je za vas menda eksistenčno uprašanje, mar ne?

Res, z diplomom bi lahko Viktor – huda tolažba – vsaj na srednji šoli poučeval slovenski jezik. Viktor pisec je bil užaljen in je tolkel po mizi, Viktor realist je s kislim nasmeškom skomignil z rameni, Viktor cinik pa je stopil Viktorju na fris in mu zaril peto v nos. Srednješolski učitelj!

Ja, je začel le s kanček bolj artikuliranim izdihom, ker je kljub vsej užaljenosti Viktorja pisca grlo še vedno odpovedovalo, res je ... razmišljam, precej razmišljam o tem ...

Zdaj je začudenost zamenjalo očetovsko kimanje:

Ste pri meni že opravili?

In Viktor je pograbil s prečiščenim grlom:

Prav o vašem izpitu sem razmišljal za to jesen, gospod profesor, ker je res skrajni čas, da vse skupaj potisnem ... gotovo da nikamor.

Videl sem, je presekal z zamahom male bele ročice, da ste popoldne strastno prebiral Lojzetov članek. *Tako strastna oseba, kajneda, postrani obrnjena glava proti Viktorju, spet nedolžna kot hudič, le pihljanje otroških ročic, ki plešejo svoj ples po zapestjih, je govorilo svoje. Ob zgodovini je tudi velik poznavalec filatelije, seveda pa so očitki nekaterih kolegov, da je boljši zbiratelj znamk kot zgodovinar, verjetno pretirani. Premolk s pogledom na Viktorju: Ste hoteli kaj reči?*

Viktor je čutil, kako ga je profesor z vprašanjem pograbil za vrat kot mačka in ga nategnil kot žvečilni gumi. Občutek nebogljenosti se je katastrofalno stopnjeval in to je bilo treba vsekakor zaustaviti: *Članek gospoda Kovača je brez dvoma napisan z iskro, z občutkom za celoto portreta, je zastavil Viktor, z velikim poznavanjem Kardeljevega življenja in dela in najpomembnejša stvar – napisano je iz neke osebne note, osebne prizadetosti, kar da ...*

No, je profesor pogledal mimo debelega roba očal in z rokico le nekaj centimetrov zgrešil Viktorjevo koleno, če končam misel o Akademiji in se pozneje vrneva na to pisanje. Bistveno dilemo prerekanja je mogoče zgostiti v dilemo, ali naj SAZU neposredneje posega v aktualnost. Menil sem, da tisto, kar dejansko počne, torej na njene izdaje, simpozije in znanstveno-strokovne projekte, da so to vsekakor prave stvari. O tem, ali je smiselno, da posega v aktualna vprašanja, pa lahko, kajneda, le ugibamo. Osebno sem zastopal mnenje, pogled na Viktorja, da naloga Akademije ni ravno ta, da bi posegala v dnevno politiko. To lahko počne akademik vsak zase, kajneda. Molčeče smreke so se spet izoblikovale v avditorij, iz kabineta nazaj v predavalnico. Viktor se je po pomoti ali verjetneje zaradi zamude na predavanje znašel v prezasedeni predavalnici na tleh pred katedrom, dobesedno pred profesorjevimi nogami, natančneje, pred profesorjevimi roki, ki so krožile in mešale možgane raznih iglavcev, listavcev in Viktorjev. To se tudi dogaja, bolj ali manj transparentno. Labko pa bi recimo Akademija posegala z javnimi izjavami v dogajanja, ki so pomembna in dolgoročna. Takoj je pri roki primer srbske Akademije na

začetku devetdesetih in kaj je to pomenilo za preteklo desetletno zgodovino Balkana. No, pogled na Viktorja, ki se je presedal in iskal udobnejšo pozicijo na supergah, pod pogledom pa pridno obmiroval, kot vsako drevo tam v temi avditorija, ki mu je profesor namenil pogled, specifične in težave našega prostora so povsem drugačne, akademiki se seveda med seboj razlikujejo tako po politični kot po ideološki usmeritvi. Poleg tega obstaja razlika med matematično-naravoslovnimi in humanistično-družboslovnimi člani, nato pa so tu še razlike znotraj teh skupin ... Te razlike pa lahko vplivajo na stališča do najpreprostejših vprašanj, na primer, se strinjate? do problematike Kardeljevega kipa pred vladno palačo. Dolg pogled na Viktorjevo povsem prazno glavo. Postavlja se vprašanje, kaj naj v takih primerih stori Akademija kot celota? Tišina. Verjetno nič. Moje mnenje je bilo podprto z večino in tako smo nekako rešili, da tako rečem, čast Akademije.

Profesor je snel očala z nosu in glavica s tankim nanosom sivih las je postala nenavadno majhna in bleda. Plameni so se poigravali po profesorjevem obrazu, avditorij si je lahko predahnil, Viktor je kar slišal šumenje papirja, izmenjave komentarjev med študenti, kaka brca, kak udarec, kak prepovedan stisk za stegno kake gospodične. Profesor je povlekel iz notranjega žepa vetrovke, ki je delovala kot sako, robec, male ročice so se pod tkanino in velikimi očali povsem izgubile, sovje profesorjeve oči so bliskale naokoli v svoji slepoti, avditorij je že počel hudiča in pol, že so leteli papirji, obračanje, kraje svinčnikov, metanje radirk, profesor je puhnil še v drugo steklo, obrisal, avditorij je že povsem norel, zadaj se je začelo prerivanje in lasanje, nato pa očala popeljal nazaj na nos in v hipu, ko je profesor spet dobil svoj običajni pogled in podobo, je naokoli vse potihnilo, kot bi odrezal. In predavanje se je lahko nadaljevalo. Pa se ni. Menda so vsi s profesorjem vred prisluhnili prvim deževnim kapljam, ki so potrkvale ob stekla predavalnice in zasanjale študente v popoldanska zrenja v oblake. Vse močneje je pokalo po listju, vendar sta k sreči sedela pod gosto bukvo in pred ogenjčkom, edina stvar, ki se je lahko približala profesorju, je bila nedolžna

vejica na ovratniku, ki je opletala skupaj z rokami, nikakor pa ni hotela pasti.

Vseeno pa ostaja vprašanje, je z globokim izdihom vendarle nadaljeval profesor, ali je prisotnost Kardeljevega kipa pred vladno palačo primerna. Kaj mislite vi o predlaganih rešitvah?

Za katere Viktor ni bil povsem gotov, da jih pozna, ob povsem otročje nedolžno začudenem pogledu povečanih oči profesorja in male desne rokice, ki je zamišljeno pristala pod brado, pa je še preostala gotovost šla k hudiču.

Bi bilo po vašem mnenju bolj smiselno, je pomagal profesor, iskati rešitev v predstavitvi kipa na novo lokacijo ali v pretopitvi kipa?

Viktor je iz agonije pomečkanega črva iztisnil:

V predstavitvi, vsekakor, in nato za kanček odločneje, brez Kardeljevega odločnega vztrajanja pri reševanju socialnega vprašanja skozi optiko nacionalnega vprašanja bi bilo ...

Se vam zdi? ga je profesor začudeno pogledal in oči so mu zasijale, kot menda Viktor tega še ni bil deležen.

Bi bilo TO vprašanje, se ni dal zmesi in prekiniti Viktor in še odločneje nadaljeval, pustimo zdaj okvir, kontekst ...

Se vam res tako zdi, Viktor? ga je še enkrat prekinil z istim sijajem, nato pa si pokrtil z belo rokico ozke ustnice, nekajkrat izdahnul, in ko je Viktor že zajel sapo, hudo negotov, da dokonča misel, je rokica za trenutek pristala na Viktorjevem kolenu, da se je kar zdrznil, hkrati pa spet otroški lesk, željan tujega vedenja, mnenja, videnja, možnosti – na videz, seveda: *Viktor, kaj pa v tem smislu menite o Klopstockovih odab, ki so bile napisane na domoljubno tematiko – seveda, mislim na Klopstockovo težo in pomembnost za razvoj nemškega nacionalnega vprašanja? Se vam zdi, da bi bilo tukaj mogoče vleči kake podobnosti in vzporednice?*

Skozi Viktorjeva odprta usta, ki so obvisela nad ogenjčkom, lahko vidimo, da je stric z enim samim zamahom porezal vse, da je tam v hipu zavladala popolna praznina. Na vidiku niti ene same

besede. Prve kaplje skozi krošnjo. Na Viktorja, ker ni bil neposredno pod drevesom kot stric. Klopstockove ode.

Nenadoma ni slišal ničesar več razen brenčanja in nerganja svoje lastne pohojene zmečkanosti. Ponižno je emigriral v glavo, dokončno zabit v vlažno listje, kot bi mu profesor obraz zabil v vlažno podrast. Popolna tišina, nato pa se je Viktor začel počasi dvigovati, odlepil se je od površine profesorjevega glasu kot od tanke opne, se dvignil in zalebdel nekje med svojo in profesorjevo glavo, pod krošnjami, balon praznega zraka. V to izločenost se je prikradla le misel na Viktorjevo malo pritlično sobico, kjer je bil ves teden tako varno spravljen med svoje lastno truplo na postelji in med mrliško zmečkanino v ogledalu. Kaj je bilo Viktorju treba na piknik? No, spraševanje o tem zdaj, ko je s profesorjem izgubljen sredi gozdov, seveda nima smisla. Vendar se je prvič ob pomisli na pritlično luknjo, ki jo je Viktor ves teden preklinjal do onemoglosti, razlila po našem junaku nežna toplota: nekajkrat je ulovil odzven besede 'dom'.

Prsketanje, cvrčanje, kaplje, ki so se prebile skozi krošnjo, izločen iz prizora, ki ga sestavljajo dolenski gozd, ogenjček, eden najvidnejših članov najvišje znanstvene, duhovne in moralne avtoritete v državi in Viktorjevo truplo. Včasih je v Viktorja prineslo kako besedo iz stričevega monologa, ki je neusmiljeno mlel naprej, med iskrami, rdečimi krizantemami, med lovljenjem z dimom, ki kot da lovi Viktorja, plešočega pod krošnjami; kroženje okoli petih smrek na desni, okoli treh bukev na levi, po grebenu med vrtačama in med tisočimi drugimi, raztresenimi vse naokoli, pa spet stričeve besede, več ko jih je pridrvelo v paketu do Viktorja, bolj čarobno so delovale nanj, hlad teoretične popolnosti, preglednosti in cinizem kot kitajski zid okoli sredice, ki je slej ko prej senilna in verjetno že napol nora, če citiramo Viktorja – in Viktorja je počasi treznilo, res počasi, med plutjem skozi prozorno temo, gosto vato, v kateri je Viktor zagledal tudi svoje lastne, široko odprte oči ... *tu sem na Heglovem stališču, ki je, kar zadeva filozofijo religije, jasno razvrstil razvoj religij od najpreprostejših, v katerih ni niti subjekta in objekta, do abso-*

lutne, za katero je prepoznal krščanstvo ... in Viktor je nekje na ozadju svojih oči zagledal prizor iz tega popoldneva, strica Hieronima, ko se je le nekaj minut za Tino in Blažem pojavil iz gozda. Stop v trenutku, ko je profesor udarjal po hlačnicah, z desno na levem kolenu, pa spet *rew* in ponovno prizor, kako se profesor rešuje leskovih vej, po bregu navzgor pa stopata lahka in lahkotna Blaž in Tina ... *liberalizem seveda razločujem od svobodomiselnosti, ker se oboje ne prikriva in verjetno se vi, Viktor, štejete predvsem za svobodomisleca, kolikor mi je uspelo razbrati, nekako kot Nietzsche, kajneda, ki je bil svobodomislec, ni pa bil liberalec ...* pogledal je profesorja Hieronima poleg ogenjčka, izgubljenega ob izgubljenem Viktorju, in na Viktorjevo glavo so legle kristalna čistost, jasnost, hladna treznost. Je mogoče? Viktor je postajal vse bolj bled, stričev obraz ga gleda in razlaga z isto nedolžno začudenostjo – je profesor opazoval Viktorja in Anito, ko sta počela svoje v baraki? Je mogoče, da mu je sledil in da je predtem sledil že Blažu in Aniti? Viktorja je pošteno grelo ... *če končam misel: liberalizem ali svobodnjaštvo se kot ideologija verjetno razpira od gospodarstva, prek politike do sociale in v tem smislu verjetno njegov zgodovinski delež na posameznih področjih ni enake vrednosti, kaj mislite, Viktor ...?* Hladno in zbrano je pritrdil profesorju, da je ta lahko nadaljeval, vendar pokimal je brez zmečkanine v glavi in brez pomečkanosti v podrast, nasprotno, Viktor se pravkar širi na vse stani neba, kajti pravkar je izrekel sodbo, ki je pravnomočna in zoper katero ni možna pritožba: profesorja je Viktor dokončno obtožil, da je ujet v voajersko blaznost, iz katere ne more, proti kateri ne more, brez katere ne more in s katero ne more ... *geslo liberalizma je laissez faire, po domače, pogled na Viktorja, pusti, da grejo stvari svojo pot ...* Smreke so seveda še vedno stale ravno, študenti z razprtimi balonarji so lovili prav vsako besedo, jih nežno grabili za vršičke in si z njimi polnili žepe, krošnje so kdaj pa kdaj pridno sklonile vratove in prikimale, veje so zapisovale, svetlikajoče očke srkale, korenine mozgale, Viktor pa kot da bi stopil iz začaranega jajca, v katero profesor povleče vse s svojimi retoričnimi

vijugami, kot bi se osvobodil profesorjeve gravitacije, ki srka kot črna luknja. Viktor je slačil profesorja in mu nadeval starčevsko nebogljenost, tiste mahajoče rokice tam so tako tik pred tem, da se zlomijo zaradi upora zraka, tista debela dioptrija govori le o slepoti in ne o vidu, Viktor se je pobiral iz svojega lastnega pepela močnejši in odločnejši kot kadar koli predtem, končno v obliki, ki jo bo lahko zoperstavil fenomenu z imenom profesor doktor ... *v socialni bi to pomenilo – na primer, da ni treba omejevati uporabe mamil*, Viktorjeva ušesa so poskočila in vklopilo se je še dodatno gretje, *ali pa da ni treba strože urejati prometa na cestah*, Viktor se je moral že zverženo smehljati, *in tako dalje, ali pa recimo da v kulturi ni treba upoštevati vrednostnih meril. Take vrste liberalizem je seveda treba odkloniti in prav to je dediščina, ki jo med drugim na simbolni ravni nosita konec koncev tudi Kardeljev lik in Kardeljev kip pred vladno palačo.*

Tišina, globlja od gozda. Na Viktorjev obraz se je prilepil izzivajoč nasmešek, kar obvisel je na obrazu našega junaka in prav nič se ni podal pod okvire, potisnjene nizko na nos. Stric ga je brez dvoma opazil oziroma zaznal, Viktorjeva zveržena grimasa je sevala v okolico. Profesor je obmolknil, morda je čutil isto kot Viktor, da je stvar pripeljana do meje absurda, mogoče se je enostavno utrudil, morda je enostavno povedal svoje, morda je bil prepričan, da je povedal dovolj, da Viktorju začetne banalnosti, kot so, od kod, kako in zakaj se je profesor znašel sredi gozda, ne bodo več padle na pamet. Viktor pa je čutil – pravzaprav je naš junak po daljšem času spet čutil povsem določeno stvar, čutil se je kot tesno zaprt, vase sklenjen in prazen hladilnik.

Stric se je nenadoma dvignil, se razgledal po temi in zakorakal na levo proti smrekam – zaslišal je zvok debelega in odločnega curka. Viktor je bil zdaj že povsem priseben, dež je počasi poje-njeval, prisluškoval je padanju curka med vsesplošnim kapljanjem in se nekje sredi opravila odločil: dvignil se je in se usedel na korenino, zaradi katere se je sploh utaboril na tem mestu. In čakal na profesorjevo vrnitev, pripravljen prav na vse.

Profesorja je poteza zmedla, verjetno bolj razočarala, postal je brez besed, se nekajkrat zmedeno ozrl po temi okoli sebe, nato pa se počasi priklonil, povlekel za vezalko desnega čevlja – zastal in pogledal v Viktorja, ki je mrtvo hladen gledal v profesorjev čevlj in ni kazal niti najmanjšega znaka, da bi profesorju znova prepustil mesto na korenini. Profesorju ni ostalo drugega, kot da sezuje čevlje, sede nanje in nogavice porine proti ognju po Viktorjevem zgledu. In profesor je bil videti nenadoma precej bolj človeški.

Viktorja je preplavila toplota ob prizoru, prisegel bi, da vidi pred sabo čutno svetenje ideje, če rečemo s Heglom, ki ga profesor tako ceni; sedeč na svojih čevljih in z nogami, potisnjenimi naprej, je res videti precej bolj človeški. Viktorjev maščevalni pohod pa se je tu šele začel. S toplim občutkom poleta je v novem položaju, z nogami, potrisnjenimi ob hladen trup, in s koleno pod brado, začutil v žepku kavbojk bunkico. Viktor se je takoj in brezpogojno odločil: na plano je med profesorjevim vprašujočim pogledom, ki očitno ni imel namena nadaljevati razpredanja, povlekel malo celofansko vrečico z zelenjem. Profesorju, ki se je pravkar odločno zavzel za omejevanje mamil, profesorju, ki o vsem ve vse, bo Viktor pred nosom zvil lep džojnt. Natančneje, nabasal bo zadnjo cigareto. Profesor Viktorja sredi dolenjskih gozdov, potem ko se je nagledal mlade generacije, polne libidalnih gejzirjev, ko je z jezikom do tal, kakor razmišlja Viktor, gledal, kako se ljubijo po barakah, ta profesor Viktorja že ne bo nategoval na Heglovo absolutno religijo in na nevarnosti liberalizma, aplicirane na socialno sfero, neverjetno! je besnel Viktor, prižgal, in ne da bi padla beseda, tudi pokadil.

Novo stanje je bilo preprosto potapljanje v tišino, zaradi alkaloidov z Viktorjeve strani toliko bolj polne aluzij, namigov, ugibanj in premljevanj. Ob vse bolj razžaloščeni in utrujeni profesorjevi obrazni maski se je Viktor v nekem trenutku vprašal, ali se ni mogoče vedel otročje, ko je mahal z indijsko konopljo. Zakaj pa? Viktor se paca v svoji zmedenosti, prasketanje ognja, sekunde, kroženje dima med Viktorjevo in profesorjevo glavo, strmela sta v ogenj, nepremično, postajalo je mučno.

In tako je minilo pol ure, lahko je minila ura, samo negibnost na novo nastale klime, Viktorju substance tokrat niso priskočile na pomoč in sprostile ozračja, temveč napele vse Viktorjeve možganske strune, se obrnile proti junaku in ga maltretirale, in ko se je spravil že v tako hudo agonijo, da je bil tik pred tem, da kaj reče, je profesorjeva klonila na kolena. Le nekaj minut potem se je glava spet dvignila, se odsotno ozrla okoli sebe, nato pa si je profesor zapel vetrovko do vratu – vejica je še vedno vztajala pod ušesom – in se zleknil na listje. Zdelo se je, da tudi isti hip zaspal.

Bolj je Viktor opazoval profesorja, bolj je bil videti nebogljen, sladko in nežno starčevski. Velika očala so na zgornji strani glave zdrsnila izza ušesa proti robu las, na tankih ustnicah so se nabirali balončki sline, vse obrazne igračkarije so potihnile in tam je ležal res nebogljen starček, ki bi mu bolj kot kateder pristajal tisti palec, tisti mali beli palec v ustih. Včasih mu je trznila leva veka, enkrat je zajamral nekaj nerazumljivega, sline je bilo vse več, vse bolj je bil čudno človeški in vse bolj je Viktorja nervirala misel na poglede izza debelih dioptrij, ko se drobljivo trupelce spravi k zavesti. Začel je hropsti, prav svinjsko, zdaj se je iz pokrčenosti zabrisala še zadnja sled avtoritete. Viktor si je zlahka predstavljal, kako se telo prebudi in kako se namesto premetenega profesorja vanj zagleda senilen starček, ki živi spomine in blebeta o tridesetih letih tega stoletja, recimo, nato mu Viktor pomaga na noge, ga rešuje iz podrasti, iz gozda, mu daje tabletko in kozarec čaja, ga kara, ker ne počiva, končno pa ga posadi v avto in ga odpelje v dom za ostarele ...

Viktor pa je ob tem buljil v profesorjeve čevlje. Rjav semiš z lahkim podplatom iz gume, ki pa je bil videti dovolj kompakten in kar pravšen za hojo po podrastju, za piknike. Spet pogled na stričeva očala, ki so zlezla postrani navzgor in zdaj že skoraj padla z glave, na pokrčene noge, na rokici pod glavo, v kateri je vse, od Sokrata do Baudrillarda, od Konfucija do Aztekov, od Homerja do, vrag ve, mogoče do našega Viktorja. In stričeva polomljenost in nebogljenost sta v trenutku izgubili vso pridobljeno milost pri Viktorju, jasno, iz tistih napol slepih očk lahko pogleda samo ena stvar – prav tista, ki

je Viktorju ... In tik pred Viktorjem profesorjevi čevlji. Tam na dosegu roke, na kupčku listja. Bilo je zelo preprosto: dvignil je desni čevelj, ga preložil na ogenj in ... to je vse. Prav počasi so ga objeli zublji, gledal je, kako se oprijemajo mehkega semiša, v desetih minutah je bilo opravljeno.

Nato tišina, zagrobna in popolna tišina, ki spet traja, tišina vse do trenutka, o katerem Viktor ne bo vedel povedati nič, koliko je oddaljen od gorečega čevlja, ko je zaslišal v daljavi glasove. In pasji lajež. Viktor bi prisegel. Viktor bi prisegel, da sliši Alisino rjojenje. Pogledal je strica, vendar ta ni dajal nobenih posebnih znakov od sebe. Spet kričanje. Dvignil se je in se zamajal – vedno isto – z desno zadel v levo profesorjevo koleno, profesor se je takoj prebudil in zamežikal v stoječega Viktorja.

Iščejo naju, je rekel Viktor in poslušal v temo.

Profesor je sunkovito sedel, se ozrl po temi okoli sebe, napenjal ušesa, pogledal Viktorja, zezehal, pa spet okoli sebe in nazaj na Viktorja:

Res? Vidite, star sem že in ne slišim najbolje, vendar če se ne motim, pogled na uro, ste še vedno pod močnim vplivom alkaloidov, Viktor, zehanje, iz česar bi bilo mogoče sklepati, da ...

Viktor ga je pustil in stopil nekaj korakov v temo. Glasovi so prihajali vse bliže, počasi jih je bolj zaslutil, kot zaslišal, tudi stric Hieronim. Dvignil se je, menda nekaj spraševal o čevljih, nato pa stopil v temo za Viktorjem:

Zdi se mi, da imate prav ... iščejo naju.

Tišina.

Viktor?

Tišina.

Viktor, veste kaj o mojem desnem čevlju?

Viktor se ni odzival, samo trmasto buljil v temo. Opazila sta prvo malo lučko med drevesi, desno, kričanje je bilo že povsem blizu, zdaj že trije snopi, ločeni, približevali so se ognju kot fronta.

Stric je stopil do ognja, hodil naokoli in očitno iskal čevlji. Snopi so bili le še nekaj deset metrov v temi in so že kričali

Viktorjevo in profesorjevo ime, kajti ogenj je bil seveda lepo viden daleč naokoli.

Viktor? je zaslišal izza hrbta.

Ker se Viktor tudi tokrat ni odzval, je profesor počeno zaklel, krožil okoli ognja v vse večjih krogih, obračal listje, dvigoval veje, z gorečim polenom nekaj brkljal okoli smrek in bukev, seveda zaman.

Stric Borko, stric Lojze, Anitin oče, Blaž in seveda Alisa, ki je skupinico vodila, so vdrli nasmejanih obrazov v svetlobo ognja, vendar je smeh ob profesorjevem obrazu hitro zamrl: namesto veseljačenja in poljubljanja so vsi s pogledi sledili negibnemu in še vedno povsem osuplemu pogledu profesorja in obmirovali na počrnelem ostanku nečesa, kar je profesor izbežal iz žerjavice in kar bi bilo lahko ostanek stopljenega gumijastega podplata. Vsi razen Alise so čakali na besede strica Hieronima, da bi se stvar razjasnila, verjetno kar vse skupaj od taborjenja pa do profesorjeve desne noge, kjer je manjkal čevelj, profesor Hieronim Rupnik pa je s tiho ostrino zaukazal odhod, takoj! in ugovora seveda ni bilo. V zmedeni tišini in med pogledovanjem drug drugega so poteptali goreče veje, profesor je zavrnil ponudbo osuplega in besnega Anitinega očeta, da mu posodi desni čevelj, zavrnil je tudi Blaževo jecljanje nekaj v tej smeri, Viktor pa ni ponudil. Nasprotno, naš junak ima pred seboj eno najslajših uric v zadnjih mesecih, to je ura profesorjevih muk, stokov in poskakovanj, zadnji hip rešenih padcev in podpiranj med napredovanjem po ostrem grmičevju, po skalah in pesku.

Blaž in Viktor sta pristala na začelju; Viktor je med potjo izvedel, da so sporočili na policijo, vendar so jim odgovorili, da se bodo lotili iskanja navsezgodaj zjutraj, ker sredi teme nima smisla, treba je pogledati na specialke, zbrati pse, organizirati, nemalokrat pa se take stvari razrešijo kar same od sebe. Odločili so se, da vsaj malo pogledajo naokoli, ne globoko v gozd, in tako so prišli pod vodstvom Anitinega očeta do kolibe, tam so našli rjuho, polno ljubezenskih madežev, Anitinemu očetu se je bojda kar stemnilo pred očmi, Alisa je ob rjuhi ponorela in jih seveda peljala naravnost do izgubljenega Viktorja, tam pa so dobili še izgubljenega strica.

Hodili so večinoma v tišini, strogo spoštujoč profesorjev počasni ritem napredovanja. Le dvesto metrov pred hišo pa sta skakanje in šepanje dobili svoj epilog v obliki nečloveškega krika. Akademik Hieronim Rupnik je stopil na razbit kozarec. Za trenutek je gozdove prekril metrski žled, nato pa so vsi naenkrat skočili proti profesorju, ki je sedel na tleh in opazoval kos stekla, zarit skozi nogavico v nogo, že pošteno okrvavljeno. Vsi so skočil, pa odskočili, pa spet priskočili, nihče pa si ni upal seči proti nogi, dvignjeni v zrak. Profesorju je zmanjkovalo sape, stoletne smreke so se lomile pod težkimi nanosi ledu, no, priseben je bil Viktor, pristopil je, pograbil črepinjo in se srečal s profesorjevim rotečim, nebogljenim, pobitim pogledom: Viktor je pomislil ob mehkem dotiku ostrega stekla, ali naj ga povleče naravnost iz podplata ali pa naj predtem vendarle malo, malce, samo malo zavrti. Roteč pogled profesorja, pa Viktorjev, obložen z žledom, pa tista svetleča črepinja, Viktor se odloči, bo in mora, najprej je črepinjo zavrtel v desno, da je prav odvratno škrtnilo, šele nato, med naslednjim živalskim krikom, pa jo je izvlekel iz profesorjevega podplata. Viktor in Blaž sta pograbila profesorja vsak s svoje strani in tako sta se Viktor in profesorjev blede obraz zadnjih sto petdeset metrov opazovala nepremično iz nekaj centimetrov, kaj vse bi lahko povedali o tem obojestranskem buljenju, pa ni potrebno, kar še ni bilo povedano, še bo, zdaj pa smo že med začudenimi pogledi žensk, ko so prinesli profesorja v hišo z nogami naprej, z levo v mehkem čevlju in z desno, iz katere je tekla kri v debelem curku na bel linolej.

Razšli so se mrkih in osuplih obrazov, Viktor in Blaž spodaj na veliki stari peči za peko kruha, puncu zgoraj ob spalnici Anitinih staršev, stric s povito nogo v svoji sobi, stric Lojze po partizansko v kuhinji na klopi ob peči, nesrečni Viktor pa je kljub vsem podlostim, ponižanjem, zmagam in spoznanjem zaspal kot otrok. Spal je in sanjal, da leti gol nad prostranimi gozdovi z golim profesorjem ob boku.